

מטאורמים באשכולות

תשפ"ה	בני ברק	ירושלים	חיפה	באר שבע
הדלקת נרות	6:55	6:39	6:47	6:56
מוצאי שבת	7:54	7:52	7:55	7:54
דבינו תם	8:28	8:31	8:31	8:30

נא לשמור על קדושת הגליון

ראה

חומה של אסור!

"לא תוכל לאכל בשעריה מעשר דגנה ותרשעה ויצהרד ובכרת בקרד וצאנה" (יב-ח) פרש רש"י: "לא תוכל - רבי יהושע בן קרחה אומר, יכול אתה אבל אינך רשאי". לכאורה, עלינו להבין: מדוע השתמש הפסוק במלים 'לא תוכל לאכל' ביחס לאסור אכילת קדשים מחוץ לירושלים? הלא, כמו שאמר ר' יהושע בן קרחה, אין לאדם מניעה מציאותית לאכל את הקדשים בכל מקום שירצה, אלא שהתורה אסרה עליו. ואם כן, היה ראוי יותר לומר: 'לא תאכל'!

את התשובה נבין על פי המעשה שלפנינו:
ר' אברהם, מזכיר ישיבת 'תפארת ירושלים' שבאמריקה, הרים את שפופרת הטלפון במשרד הישיבה. מן העבר השני של הקו נשמע קול בלתי מוכר: "שמעתי שהישיבה נמצאת בקשיים כלכליים, והייתי מעונין לתרום סכום כסף הגון", אמר הדובר.
ר' אברהם לא האמין למשמע אזניו. אכן, בחידושים האחרונים נקלעה הישיבה למצב כספי קשה. היה קים חשש ממשי לעכוב בתשלומי המשכורות לרבני הישיבה, ולפגיעה משמעותית בתנאיהם הגשמיים של הבחורים. הדובר, שהזדהה בשמו, היה אחד מגדולי הנדבנים המפרסמים באמריקה. תרומה הגונה מצדו - ביכלתה לחלץ את הישיבה מהמצר שבו היא נתונה.
"את פרטי הסכום ואת אפן העברתו, אשמח למסר לראש הישיבה, הגאון רבי משה פיינשטיין. האם אוכל לשוחח עמו?" שאל הנדיב.
המזכיר לא הסס: "כן, בודאי! מיד אקרא לו שיגיש לטלפון".
 הוא כמעט השליך את השפופרת, ופתח בדהרה לעבר בית המדרש. השעה הייתה שעת צהרים, ובבית המדרש התפללו באותה עת תפלת שמונה עשרה של מנחה. ר' אברהם התבונן בראש הישיבה,

העומד בפנתו ושופך את לבו לאביו שבשמים. דקות אחדות המתין בחסר סבלנות, עד שסיים רבי משה את תפלתו. מיד נגש אליו ולחש לאזנו: "נדיב חשוב רוצה לשוחח עם ראש הישיבה בענין תרומה הגונה לישיבה. אנא, שחרב יגש במהירות למשרד".
 להפתעתו, לא התרגש רבי משה מהדברים. הוא נותר על עמדו בלי לזוז אפלו פסיעה אחת, כשהוא רומז באצבעו לאות שלילה. "אבל רבינו!" הגביר ר' אברהם את קולו, מתוך מחשבה שאולי רבי משה לא שמע את דבריו. אך רבי משה שוב רמז בידו, והצביע על הבחור הנצב מאחוריו. הבחור עדין התפלל שמונה עשרה, והוא, רבי משה, לא היה יכול לפסע לפניו. פתע ר' אברהם נותר אף הוא על עמדו...

רק לאחר דקות ארוכות, סיים הבחור את תפלתו ופסע לאחור. במהירות עצומה פרץ ר' אברהם מבית המדרש ואץ רץ למשרד. הוא הרים את הטלפון, מתוך תקווה קלושה שהנדיב עדין ממתיין, אך לשווא. השיחה התנתקה...

'מדוע לא מהר רבי משה?' הרהר לעצמו המזכיר, 'הלא בודאי הוא מודע למצבה הכלכלי הקשה של הישיבה. אמנם מאחוריו עמד בחור והאריך בתפלתו, אבל צרכי הישיבה וקיומה בודאי נמצאים בעדיפות עליונה, וקודמים לכל!'
 את חוט מחשבותיו קטעה כניסתו של ראש הישיבה למשרד. הצער שנשקף מפניו של ר' אברהם, לא נעלם מעיניו הסהורות של רבי משה. "ר' אברהם", פנה אליו ראש הישיבה בנעם שפתי, "הן הלכה מפורשת היא בשלחן ערוך, בסיומן ק"ב, שאין לעבר בפני אדם המתפלל שמונה עשרה!"
"אבל רבי, הפסדנו ממון רב!" טען המזכיר, "בכסף הזה יכלנו

להחזיק את הישיבה זמן ארוך..."
 השיב לו רבי משה: "דע לה, כשההלכה אומרת שאין לעבר בפני המתפלל, הרי שהיא מציבה בפני קרי! איני יכול לשבר את הקרי, ועל כן לא יכלתי לזוז ממקומי ולצאת מבית המדרש!"
עוד באותו יום, התקשר ר' אברהם לנדיב. הוא ספר לו מה קרה והתנצל על העכוב. הנדיב הבין את הענין, והתפעל מאוד מהקפדתו הנחרצת של רבי משה על כל תג ותג בהלכה, גם במחיר של הפסדים גדולים! כמובן, הוא העניק תרומה מכבדת...

העסק. "מה פתאום?" הגיב היהודי. חזר רבי שלום בער לרבי חיים, אך הוא בשלו: "כבר מזמן מכר את העסק". שאל רבי שלום בער את היהודי: "מה עשית בפקדונה האחרונה בעסק שלך? האם שנית משהו?" ספר לו היהודי: "עשיתי שני קטן. מאחר שהיו לי שם הפסדים רבים, הכנסתי שתר גוי, והוא מפעיל חלק מן העסק בשבת, כך שלא יעמד ריק ויניב מעט רוח". כששמע על כך רבי חיים, אמר: "אם כך - הוא מכר. הברכה היתה שימכר, אך היה עליו לעמד בעוד נסיון קטן. מאחר שלא עמד בנסיון ועשה מהלך של 'בדיעבד', הברכה שלי חלה על מכירת החלק לאותו גוי." (מאה ושנים ספורים)

אנו לומדים, שעל האדם להתאמן להשליט את התורה על עצמו ועל טבעו, כך שעשייה נגד התורה תהיה אצלו בבחינת 'שאינו יכול לעשותה!' ומכאן, תשובה לשאלתנו, על פי דרכו של הגאון רבי אליהו מאיר בלודז' צ"ל: לא די שאכילת הקדשים מחוץ לירושלים אסורה, אלא מכיון שהיא נגד רצונו של הקדוש ברוך הוא, האדם חייב לחוש כי אין לו יכולת לעבר על רצונו. יתברר! על דרך משל, באשר אומרים לאדם לקפץ מראש הגג, תגובתו היא: 'אינני יכול'. והלא בודאי שהוא יכול, רק שאינו רוצה! מדוע הוא משתמש בלשון 'איני יכול'?! אלא, כיון ששכלו מורה לו שלא לקפץ, זה נחשב אצלו כהעדר אפשרות ויחסר יכולת. כן גם ביחס למעשה שנוגד את רצונו של ה' - על האדם לחוש שאין לו יכולת כלל לעשותו! זה מה שהתורה מרמזת לנו, באמרה: 'לא תוכל לאכל בשעריך' - לא רק שהאכילה אסורה על האדם, אלא שהאסור צריך להיות משרש בו, כמו דבר שאינו בר בצוע! (ללמד)

הצדיק מבין לפני מעשה את מה שהאדם מבין אחרי מעשה
 "את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם" (יא-יז) בספר "ארחות צדיקים" (שער יג) כתוב, שאדם המוכן לצית לעצה ולהדרכה, נושא חן וחסד וקרוב לדרך התשובה. זהו הוראת המשג "שמיעה", כמו שנאמר: "ושמע (המצית) לעצה - חכם" (משלי יז-טו), וכן נאמר במתן תורה: "ועתה אם שמוע תשמעו (תציתו) בקלי ושמרתם את בריתי, והייתם לי סגלה מכל העמים". ונאמר כאן: "את הברכה, אשר תשמעו אל מצות ה' אלקיכם", ונאמר: "ושמע (מצית) לי וישכן בטח וישאנן מיוחד רעה" (משלי א-לג). הוי אומר: כל הברכות, באות בזכות הנכונות לציות!

פעמים רבות במהלך חיינו, הקדוש ברוך הוא מזמן עבורנו ברכה ענקית. לפני כן, הוא מבקש מאתנו: אנא מכס, אל תחמיצו את ההזדמנות! התרוממו! גלו בתוככם עוד מעט תעצומות נפש! מיעד עבורכם טוב גדול ועצום! עוד עמידה קטנה בנסיון - ואינכם משערים לאן תגיעו. כמה חבל שיש שמבזבזים את העשר הזה עבור פרוטות. ספר הרה"ג רבי יחיאל מאיר צוקר, מעשה מפלא ששמע מפי רבי שלום בער סורוצקין:

לישיבתו של הרב סורוצקין היה תורם אחד, עשיר גדול. אבל הרב תמיד צפה ממנו לתרומות גדולות יותר. הוא ידע כי התורם הזה זקוק לשתי ישיבות: האחת - להפקד בילדים. במשך שנים רבות לא זכה להפקד. והשנייה - בענין עסקיו. היה לו עסק גדול שלא הצליח, והוא רצה למכרו. החליט רבי שלום בער לפעל עבורו.

הוא נגש לרבי חיים קניבסקי צ"ל, ספר על היהודי העשיר, שיש לו פוטנציאל להיות תורם גדול ולתת תרומות נכבדות למוסדות "עטרת שלמה", ובקש שהרב יברך אותו שיוכל לילך ושיצליח למכר את העסק שלו. אמר רבי חיים: "אני מבדך". אך רבי שלום בער לא הסתפק בברכה בעל פה, ובקש מרבי חיים לכתב לו מכתב.

כתב רבי חיים מה שכתב, והגיש לו. רבי שלום בער לקח את המכתב - וחשכו עיניו. במכתב כתב רבי חיים, שאם אותו יהודי יתרום למוסדות ארבעה מיליון דולר, יהיה לו ילד בקרוב ממך והוא יצליח למכר את העסק שלו.

'ארבעה מיליון - הלא זה סכום מפקע!' הרהר רבי שלום בער. הוא עצמו קנה לקבל מאותו יהודי מיליון דולר, וגם זה היה מפקע בעיניו, אך ארבעה מיליון - ברוך היה לו שלא יצליח לקבל.

הוא בקש מרבי חיים לתקן את המכתב, אלא שרבי חיים סרב, ואמר: "כך הובילו משמים את ידי לכתב, ואין לשנות זאת".

מה עושים?! החליט רבי שלום בער ללכת אל הרב שטיינמן, לבקש ממנו לתקן את המכתב ולהחתים על המכתב החדש את רבי חיים. הלך וספר לרבי אהרן לייב, אך הוא התחבט ואמר: "כבר עשרים שנה אני עוקב אחרי רבי חיים, ומה שמובילים אותו משמים לחשב - מתקשים. אם הוא כתב ארבעה - לא אשנה את המכתב!"

בליט ברה, שלח רבי שלום בער את המכתב כפי שהוא. חלפה תקופה קצרה, ואל המוסדות הגיעה תרומה בסך ארבעה מיליון דולר. תשעה חודשים וחצי לאחר מכן, הודיע היהודי כי הוא חבק בן. השמחה היתה גדולה ועצומה. רבי שלום בער הגיע, כמובן, אל הברית, ואז אמר לו היהודי: "הברכה לגבי הילד התקיימה, אבל את העסק לא הצלחת למכר". חזר רבי שלום בער ארצה, ונגש אל רבי חיים. ספר לו כי התרומה הגיעה, הילד נולד, אך לגבי העסק לא נראתה ישועה. רבי חיים לא התבלבל ואמר: "הוא כבר מזמן מכר את זה." ר' שלום בער לא פקפק לרגע, חזר אל היהודי ואמר לו: "רבי חיים אומר שמכרת את

הכלכות כיבוד הורים ע"פ פסקי הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

לומר שדברי אביו צודקים

שאלה: תלמיד חכם ראה את אביו מתנפח בלמוד עם חברו, והסתפק האם מתר לו להתערב בוכוח ולהצדיק את דברי אביו, שהרי הוא נותן בזה כבוד לאביו, שאביו מתפאר בזה שאפלו בנו, שהוא תלמיד חכם, סובר כמותו, או שמא אסור לבן להכריע ולומר 'נראין דברי אבא', שהרי נאמר בשלחן ערוך (י"ד רמ"ב): איזוהו מורא? לא סותר את דבריו ולא מכריע את דבריו בפניו, ואפלו לומר 'נראין דברי אבא' אסור, בין בדברי תורה בין בדברי חל. **תשובה:** ה"ט"ז בשם הטור (י"ד רמ"ב סק"ג) באר מדוע אסור לבן לומר 'נראין דברי אבא', מפני שגראה הדבר כמכריע דברי אביו בפניו, שזה אסור, מפני שזה זלזול באביו שמשנה עצמו לאביו ומכריע כדעתו, ונראה הדבר שהאבא צריך את הסכמת הבן לדבריו. והוספנו ב"ספר חרדים" (פ"ט אות כו) שהבן צריך לדמות את אביו ואמו למלך ומלכה, ולמלך לא אומרים 'פה אמרת!'. אבל שלא בפני אביו מתר לבן לומר שאביו צודק, כמבאר בשלחן ערוך שם. ובאר ה"ט"ז שם, שאף שאסור לומר שדברי אביו נכונים, אבל מתר לו להביא ראיות לדברי אביו לדחות את דברי החולקים עליו. וכתב "ערוך השלחן" (י"ד רמ"ב יג) שדבר פשוט הוא, שאם האבא מבקש לשמע את דעת בנו, בין בדברי תורה ובין בדברי חל, מתר לבן לומר את דעתו אפלו כאשר דעתו הפוכה מדעת אביו.

(באדיבות הרב בן ציון גולדברג ילד שליט"א עורך הספר "למען אריכון" (yadlerben@gmail.com)

מבצע ענק!
מזמינים מנוי << ומקבלים:
נגן DOQO לזיכוי הרבים
 להפצת 50 עלונים לכל שבת וחג
150 ₪ לחודש
 *בתחייבות לשנה הראשונה
יוקרתי מתנה!